

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุข และสามารถพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยก็คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 4)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาจะต้องนำกรอบแนวคิด หลักสูตร จุดหมาย และโครงสร้างที่สำคัญไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งเขาเหล่านั้นจะนำไปใช้เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ฉะนั้น จะต้องดำเนินการ ให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีความรู้ความสามารถ มีทักษะพื้นฐานและประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถที่จะช่วยตนเองและทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 1)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งอยู่บนหลักการพื้นฐาน 2 ประการ คือ ประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายในหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย (8) มีจิตสาธารณะ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาจะบรรลุผลได้นั้น ต้องอาศัยการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนที่ต้องมุ่งขจัดเกลา บ่มเพาะ ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดแก่ผู้เรียน สำหรับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สถานศึกษาควรจัดให้มีการประเมินเป็นระยะโดยอาจประเมินผลเป็นรายภาค หรือรายปี เพื่อให้มีการส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินการเลื่อนขั้นและจบการศึกษาระดับต่างๆ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 17)

จากแนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อนำไปประมวลกับแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีภารกิจเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4 ประการ ได้แก่ (1) การประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ (2) การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (3) การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน (4) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินผล 3 ประการแรก มีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินที่หลากหลายและเป็นเครื่องมือมาตรฐาน ส่วนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการประเมินคุณลักษณะที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างค่านิยมอันดีให้แก่ผู้เรียนตามจุดเน้นของหลักสูตรและโรงเรียนในอำเภอชนแดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 ยังไม่มีเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้มีคุณภาพอันจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง จะได้ทราบพัฒนาการของผู้เรียนว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหรือไม่ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน และเป็นพลเมืองดีของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอชนแดน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
2. เพื่อหาเกณฑ์ปกติ(Norms) สำหรับแปลความหมายของคะแนนจากผลการสอบด้วยแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยได้แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับชั้นอื่นๆต่อไป
3. ได้เกณฑ์ปกติ เพื่อใช้เปรียบเทียบและแปลความหมายสำหรับพิจารณาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในอำเภอชนแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 1,097 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในอำเภอชนแดน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 518 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ใช้ในการสร้างแบบวัด เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมี 8 คุณลักษณะประกอบด้วย

 - 2.1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
 - 2.2 ซื่อสัตย์สุจริต
 - 2.3 มีวินัย
 - 2.4 ใฝ่เรียนรู้
 - 2.5 อยู่อย่างพอเพียง
 - 2.6 มุ่งมั่นในการทำงาน

2.7 รักความเป็นไทย

2.8 มีจิตสาธารณะ

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก จำนวน 8 คุณลักษณะ

แบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้วัดคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ จำนวน 8 คุณลักษณะ

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเป็นพลเมืองดีของชาติอ่าวไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่นทั้ง กาย วาจา ใจ

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและนอกโรงเรียน

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจและรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน สังคม ด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

คุณภาพของแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดในด้านค่าอำนาจจำแนก ความตรงและความเที่ยง

ค่าอำนาจจำแนก หมายถึง ประสิทธิภาพของแบบวัดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวมของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ความตรง หมายถึง ความสามารถของแบบวัด ที่จะวัดพฤติกรรมหรือคุณลักษณะได้ตรงตามคุณลักษณะ ซึ่งมี 8 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต (3) มีวินัย (4) ใฝ่เรียนรู้ (5) อยู่อย่างพอเพียง (6) มุ่งมั่นในการทำงาน (7) รักความเป็นไทย และ (8) มีจิตสาธารณะ

ค่าความเที่ยง หมายถึง ความมั่นคงหรือความสม่ำเสมอของผลการวัด

เกณฑ์ปกติ หมายถึง ข้อเท็จจริงทางสถิติที่บรรยายการแจกแจงคะแนนจากประชากรที่นิยามไว้ชัดเจนแล้ว และเป็นคะแนนตัวที่จะบอกระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใดเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากร โดยแสดงเป็นคะแนนมาตรฐานที่ปกติ (Normalized T – Score) ซึ่งแปลงมาจากคะแนนดิบ ที่วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หรือลักษณะโครงสร้างที่สอดคล้องกับแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น